СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК I. Ч. 238. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 17-го листопаду 1942. — No. 238. Jersey City, N. J., Tuesday, November 17, 1942. VOL. I.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ ПРО ВОЛЮ ДЛЯ МАЛИХ НАРОДІВ

ВАШИНҐТОН. — З нагоди семилітної річниці самостійности Филипин, президент Рузвелт, якте ж президент Филипин Квезон і президент Мексика, Камачо, виголосили промови, в котрих підкреслили ті високі ідеали, котрі втілені в Атлянтійськім Чартері, а котрі по війні мають бути зреалізовані для всіх — малих і великих, слабих і сильних народів. Президент Рузвелт говорив, що надання самостійности для Филипин уявляє собою власне той взірець, на основі котрого переможені Обєднані Держави задумують трактувати малі народи світу. Президент Квезон заявив, що надання самостійности для Филипин з боку Злучених Держав Америки дійсно є передвісником Атлянтійського Чартеру. Те саме сказав президент Камачо, котрий теж підкреслив свою віру, що по війні переможні Обєднані Держави додержать обіцянки малим народам і дадуть їм волю. — З нагоди цеї річниці архиепископ Ню Йорку, Спелман відправив в Вашинґтоні службу божу, получену з молитвою за тих американських героїв, що згинули на филипинах, в боротьбі з японцями.

НОВІ РОЗПОРЯДКИ ВІДНОСНО ПРИТЕМНЮВАННЯ.

НЮ ЙОРК. — Командант другої службової округи, ґен. Тері, заявив, що з наступною пятницею в Ню Йорку і здовж прибережної околиці притемнювання мусить прибрати гостріші форми. Всі світла, котрі ніччю видираються на поверхню і творять луну над Ню Йорком та іншими прибережними містами, мусять рішучо бути притемнені. Бо ворожі субмарини користають з тої луни, і на її тлі пускають в кораблі торпеди. Також необачні світла можуть стати покажчиком для можливих ворожих летунських наїздів. Усі світла в виставових вікнах, коли визирають прямо на вулицю, мусять бути притемнені. Також всі світла в вищих домах мусять цілу ніч бути заслонені. Вкінці світла на автах і автобусах, та на залізницях, мусять бути строго контрольовані та притемнювані. Проступників будуть карати $1,000, або рік тюрми, або одно і друге.

ПРИТЕМНЕННЯ В ДЕВЯТЬОХ СТЕЙТАХ.

ОМАГА. — Державні власти зарядили на 14. грудня в девятьох середних стейтах — Колорадо, Айова, Кензас, Мінесота, Мізурі, Небраска, Норт і Савт Дакота, Вайомінґ — затемнення. Ті стейти мають чверть цілої поверхні Злучених Держав Америки, та 15,000,000 мешканців. Затемнення має тривати 20 хвилин. Це буде найбільше одноразове затемнення не лише в Америці, але мабуть в цілім світі.

РИКЕНБЕЙКЕР ВРЯТОВАНИЙ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент фльоти подав до відома, що капітан Рикенбейкер, вславлений як летун в минулій світовій війні, є живий. Він пропав був разом з літаком і шістьома іншими летунами підчас свойого службового лету через Тихий океан. Тепер знайшли його разом з товаришами в рятунковій ґумовій лодці, плаваючій по широкім морі. Один з товаришів, Качмарчик, згинув. Другий, ранений, Але Рикенбейкер і інші — здорові. Рикенбейкер вже часто виходив з життям з тяжких катастроф. І тепер щастя його неопустило.

ЗА ОДИН ПРОВІД.

ВАШИНҐТОН.— Конґресові кола починають чим раз більше напирати на адміністрацію, щоб зєдинила всі свої бюра, реґулюючі продукцією, засобом людської сили і транспортацією, в одних руках, під одним директором. Напір конґресу повстав з хвилею як декілька конґресових комітетів проголосили вислїди своїх розшуків й сказали, що внаслідок роздрібленности воєнних зусиль поміж ріжні бюра і комісії, ті зусилля не є такі, які моглиб бути при однім проводі.

ТЕРТЯ СЕРЕД ЖИДІВСЬКИХ ТЕЧІЙ.

НЮ ЙОРК. — 733 жидівських рабінів з ріжних місць в Злучених Державах Америки, опублікували відповідь 90 рабінам з реформованих синагоґ і в тій відповіді заявили, що 90 рабінів кривду зробили жидівській справі, коли прилюдно опрокинули сіоністичний рух, та натаврували спроби сіоністичних орґанізацій створити в Палестині самостійну жидівську державу. Рабіни реформованих синаґоґ були заявили, що сіонізм противиться духови юдаїзму тому, що він занадто втручається до політики. Інші рабіни це заперечили і казали, що навіть сіоністичний рух корі нитьcя в релігії і моральних догмах. Вони також казали, що по війні, навіть коли виграють Обєднані Держави, положення жидів в Европі буде дуже тяжке і їм треба буде якоїсь самостійної держави, до котрої вони моглиб імігрувати.

Довкола Ґвадалканалу Ведеться Тяжка Битва

ВАШИНҐТОН. — Департамент фльоти подав до відома, що на Ґвадалканалі і на водах, що його окружають, ведеться тяжка битва, в котрій беруть участь кораблі, літаки і сухопутна армія. Битва має великі розміри і по обох боках є втрати. Але департамент фльоти не хоче подавати тих втрат так довго, доки битва не закінчена, бо це влекшилоб ворогови зорієнтуватись в положенні. — Японське радіо також потвердило, що в тих околицях розаинулась тяжка битва, і що вже є втрати по обох боках.

ЗА ЗМЕНШЕННЯ ДЕРЖАВНОГО АПАРАТУ

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Бирд, голова дво-палатового економічного комітету, заявив, що на основі його інформацій виходить, що державний урядничий апарат дуже роздутий і його треба вкоротити на одну третю. Той апарат нині має три міліони урядників. А в обличі нинішнього браку робітників це є каригідно так марнувати людську силу. Він стверджував потребу поширення державних урядників в технічній ділянці. Але водночас говорив, що число урядників з вибухом війни збільшилось також в інших департаментах, чого не повинно бути.

ПОМІЧ АМЕРИКИ СОЮЗНИКАМ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт заявив, що в місяці жовтні Америка вислала своїм союзникам воєнної помочі на 915 міліонів долярів. З цього велику скількість дістала Британія і Совети. Найбільшу скількість в тім творили літаки і повзи. В чотирьох останніх місяцях, говорив президент, Америка вислала своїм союзникам на два і три чверти біліона долярів воєнних продуктів. Водночас Америка вповні запотребляла свої власні воєнні потреби.

ПЕРЕСТОРОГА ВІДНОСНО СНІГУ

НЮ ЙОРК. — Посадник Ню Йорку, Ля Ґвардія, через радіо заявив, що дотепер зголосилось до департаменту чищення лише 5% людей і троків в ціли зимового очищування вулиць зо снігу, з того, що звичайно голосилось в передвоєнних роках. А це значить, говорив посадник, що цього року сніг готов добре дошкулювати людям, зокрема вуличній комунікації.

Хорватські Партизани Звертаються Проти Осі

ЛОНДОН. — Хорватські партизани почали офензиву проти окупаційних військ держав Осі, розвинувши 30 миль довгий фронт, по завзятім бою заняли місто й 32 укріплені села.

ГОЛЯНДЦІ Й НОРВЕЖЦІ САБОТАЖУЮТЬ НІМЕЦЬКІ ВІЙСЬКОВІ ТРАНСПОРТИ

ЛОНДОН. — Німецька окупаційна влада в Норвеґії й Голяндії проголосила декрет про підвишку кар за саботажування націстичної транспортової системи.

СТАЛІН ПРО АЛІЯНТСЬКУ КАМПАНІЮ В АФРИЦІ

МОСКВА. — Сталін заявив у листі до одного заграничного кореспондента, що аліянтська кампанія в Північній Африці повертає війну в користь аліянтів.

РОСІЙСЬКА ПРЕСА ВИТАЄ АФРИКАНСЬКУ ОФЕНЗИВУ

МОСКВА. — Російський уряд уживає всіх засобів пропаганди, аби звеличати аліянтську кампанію в Африці як першої величини воєнну подію. Для цього розголосу вжито рівночасно преси, радія, фабричних оповісток і клюбових ґазет. Одної „Правди" продано в один день 30 міліонів чисел.

Часописи й радія кажуть, що російські робітники мусять собі упритомнити повну вагу африканської кампанії; мовляв, тепер Росія може бути горда зо своїх войовничих союзників. Перебуваючі тут американці відчувають, що давнє наставлення росіян до них, яке можна було назвати резервою, перемінилося на сердечність.

ЗНОВУ БОМБАРДУЮТЬ ҐЕНУЮ

ЛОНДОН. — Британські летуни знову бомбардували важко північний італійський порт Ґеную, через котрий тепер ідуть транспорти Осі до Африки. Всі літаки вернулися з виправи.

НАЦІСТИЧНА ПРОПАҐАНДА ВОРОЖИТЬ АМЕРИКАНЦЯМ „ДУНКЕРКУ"

СТОКГОЛЬМ. — Військовий коментатор на націстичному радіо в Берліні заявив у своїх коментарах про африканську офензиву Обєднаних Держав, що націсти справлять американцям другу Дункерку. Цим він натякував на розгром британських армій у Франції по здачі Франції. Замітно рівночасно, що німецькі ґазети ні німецьке радіо нічого не говорять німцям, що саме діється в Африці, так, що німці про це справді нічого не знають.

АМЕРИКАНСЬКІ ДІВЧАТА В НОВІЙ ҐВІНЕЇ.—З американськими вояками є на фронті й американські дівчата. І їх бачимо серед джунґлів, як ратують ранених вояків. На образку бачимо свіжий транспорт американських норсок, що прибули до Нової Ґвінеї. Це дівчата з ріжних міст Америки.

КОЛО БІЗЕРТЕ ЙДЕ БІЙ ЗА ТУНІС

ЛОНДОН. — Коло міста Бізерте, головної морської бази в Тунісі, почався бій між військами Обєднаних Держав та військами держав Осі, що має вирішити посідання цего важного для висліду війни краю.

Аліянтські війська поспішають до Тунісу через гірські провали з Альжіру, а Гітлер посилає туди свої війська літаками, а Мусоліні кораблями зо Сицилії. Французькі залоги під командою ґенерала Жірода ставлять опір військам Осі, а зате нігде не опираються американським і британським.

Неофіціяльно подають, що державам Осі вдалося дістати в Туніс 10,000 вояків легкими повзами. Американські кораблі далі висаджують на беріг Африки нові війська, чому стараються перешкаджати кораблі Італії й Німеччини, досі без успіху.

АЛІЯНТИ ВІДБИВАЮТЬ АТАКИ ПІДВОДНИХ ЧОВНІВ.

ПОСТІЙ АЛІЯНТСЬКИХ ВІЙСЬК У ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Аліянтські транспортові кораблі, що везуть нові американські війська до північної Африки, звели по дорозі завзяті бої з різного роду воєнними кораблями держав Осі, головно з підводними човнами. Комунікат аліянтської головної кватири подає, що держави Осі мали великі втрати в літаках і підводних човнах, але мимо цього їм не вдалося розбити аліянтського конвою.

Британський премієр Чорчил заявив про цей бій, що аліянтські збройні сили знищили 13 підводних човнів Осі, 5 з них за два останні дні.

ПЕТЕН ПРОТИ ДАРЛЯНА, ДАРЛЯН ПРОТИ ПЕТЕНА.

ВІШІ. — Французьке радіо, тепер під повною націстичною контролею, оповістило, що маршал Петен, начальник французької держави, дав догану адміралові Дарлянові за те, що він приказав французьким залогам у Африці не ставити опору аліянтським військам, висаджуваним на беріг Північної Африки. Мовляв, Дарлян не послухав свого військового начальника.

Зараз після цеї заяви Дарлян видав заяву, що він не був обовязаний слухати Петена, бо цей тепер став дійсним воєнним бранцем Гітлера й не може вважатися самостійно ділаючою людиною.

ДАРЛЯН СПІВПРАЦЮЄ З ЕЙЗЕНГОВЕРОМ І ЖІРОДОМ.

ЛОНДОН. — Виповівши послух маршалові Петенові, адмірал Дарлян проголосив себе протектором французьких інтересів у Північній Африці й встановив ґенерала Анрі Оноре Жірода начальним командантом французьких збройних сил у Північній Африці, сухопутних, повітряних і морських. Ґенерал Жіро негайно став явно кооперувати з Ейзенговером, начальним командантом аліянтських збройних сил у Північній Африці.

ФРАНЦУЗЬКІ ВІЙСЬКА РОЗБРОЮЮТЬ АРАБІВ.

ОРАН (Альжір). — Французькі війська обшукують довколичні села й забирають від арабів кріси, котрі араби забрали собі з побоєвищ. Кажуть французькі команданти, що араби щоправда симпатизують з аліянтами, але вони не можуть здержатися від покуси вжити кріса для нерозважної стрілянини.

ФРАНЦУЗИ ПЕРЕПРОШУЮТЬ ПРОТИВНИКІВ.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ПОСТІЙ У ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Французькі вояки, що ставили опір американським військам при висіданні на беріг Африки, переможені перепрошують американців за опір. Мовляв, тільки вояцький гонор казав їм воювати проти американців.

АЛЬЖІРЦІ ПОБИВАЮТЬ КАМІННЯМ ІТАЛІЙСЬКИХ БРАНЦІВ.

АЛЖІР. — На вулицях Алжіру прийшло до поважних заворушень, коли до міста спроваджено відділ італійських бранців, зложений з 96 офіцирів, у тому числі 2 ґенералів, та 104 вояків. Тисячі альжирців зібралися на площі перед готелем, у котрім була давніше головна кватира італійських військ, та стали ґукати на бранців, а далі обкидати їх камінням. Американці мусіли сховати їх до своїх троків і відвезти з площі. Потім треба було викликати відділ французької поліції для вспокоєння юрби.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗДЕРЖУЄ ВОРОГА ПІД СТАЛІНҐРАДОМ.

МОСКВА. — Німецькі війська безуспішно атакували вже четвертий день одну сталінґрадську фабрику, але втратили в боях 400 вояків і нічого не доконали. В цій околиці панує тепер лютий мороз.

Зате на південному фронті червона армія мала доспіхи коло Нальчика, де німці все ще пробують безуспішно добитися до грузинського шляху, що веде через Кавказ.

Німецький комунікат говорить про вдачне німецьке відбивання російських атак і протиатак.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Польські Голоси Про Україну

З Лондону доходить до Америки вістка, що в польськім соймі на вигнанню, що зветься „Рада Народова", відбулась дискусія на тему польсько-українських відносин, а властиво Польщі й України. Для нас це цікаве хочби з того боку, що це перший раз появилась того роду вістка, щоб у тих польських колах говорили про польсько-українську справу в такий спосіб, щоб про те міг дізнатись ширший світ. Досі, як виглядало, цю проблему трактовано так, якби вона зовсім не існувала. Ніби згідно з давньою вшехпольскою практикою, що визнає тільки проблему польську і російську, що голосить, що є тільки Польща і Росія, як от голосив це той славний професор Ґрабскі, що тепер працює в Лондоні над „новим ладом" у Польщі.

Видно, що Ґрабскі має впливи і в теперішнім польськім уряді, коли він його видобув з Росії й привіз до Лондону, очевидно, не на відпочинок, а на ведення польської політики, згл. польської пропаґанди. Тому і треба зазначити, що голоси, що їх піднято в українській справі в Польській Народній Раді, походили з боку посла-соціяліста і незалежного посла, а не від кого іншого. Значить, що були це голоси, які можна було почути в тих справах і в передвоєнній Польщі, а навіть у варшавськім соймі, але які ніякого впливу ні на польський уряд, ні на польське громадянство, не мали. Та проте і такі голоси заслугують тепер на увагу, бо піднесені в дуже важному часі, коли настають і настануть радикальні зміни у всіх краях і у всіх народів світа. Значить, що і в Польщі мусить щось змінитись! Значить, що й польська політична думка мусить добачувати конечність таких змін, якщо хоче бачити Польщу вільною і здоровою.

Отже так є, що соціялістичний польський посол Адам Цьолкош, заявився за те, щоб повстала автономна Україна в границях передвоєнної Польщі. Іншими словами, щоби існувала в Польщі автономна Західня Україна. Знову незалежний посол Желіговскі є тої думки, що розвязку української справи можна одиноко добачувати в такому розумінню, що повстане загально-словянська держава, від Моря Балтійського та Чорного Моря. Чи це малоб бути федерація України, Польщі, Чехословаччини і Білорусі, чи теж і Росії, чи яка інша комбінація, годі знати з цього, що подає новинка. Але фактом є, що цей польський посол заявився за заснування словянської федерації, в якій булаб Україна як окрема державна одиниця.

Не знаючи ближчих подробиць, не можемо забирати ширшого слова про ось такі важні комбінації. Зате вважаємо, що чим скорше й ясніше польський уряд і польські політики про ці справи заговорять, тим краще буде як для Польщі, так і для України. Бо буде час для всесторонного обговорення ось тої важної проблеми, яка заважувала, заважує і далі заважуватиме на долі обидвох народів — українського й польського. Як ті народи зрозуміють свій спільний інтерес — то вратуються і заживуть у добрі. Інакше — пануватиме над ними третій.

За Мобілізацію Родини

Гарі Гопкинс один з важних дорадників президента Рузвелта, помістив в місячнику „Америкен Маґазин" статтю під наголовком: **Ви й ваша родина будуть змобілізовані**, котра найшла вже широкі відгуки в ґазетних статтях і в радіових коментарах. Очевидна річ, що в Америці навіть чоловік, котрого називають правою рукою президента, не може диктувати краєві таких річей, як мобілізація; тому й стаття являється радше пропаґандою того, що мало би бути, ніж того, що певно буде. Всеж таки, коли зважити, що й автор це знає, а прецінь він уважає за потрібне сказати американцям, чого їм ждати від дальшого тривання війни, то його стаття набирає ваги для всякого мешканця краю.

Передовсім звертає він увагу американцям, що Америка вже мобілізується. Вона вже мобілізує мужчин для військової служби. Одначе цього ще замало. Вона мусить теж змобілізувати все цивільне населення. В Америці є багато людей, які не беруть участи в війні, які, коли інші йдуть у походи, вони стоять на хідники й приглядаються параді. Америка мусить втягнути всіх людей до воєнного походу.

Це є вимога отсеї тоталітарної війни, в котрій Америка міриться з дикими, хитрими й добре узброєними фанатиками. Таку війну Америка мусить вести всіми силами. Вона не може воювати в такій війні, а рівночасно вести бизнес, як звичайно, справляти собі „кактейл партіс" та ґрати в ґолфа, як це було до війни. Вона не може воювати з такими противниками, маючи руки завязані поза плечі. Коли ворог втягнув до війни кожного мужчину, жінку й дитину, вона не може признавати якісь спеціяльні фаворі. І Америка мусить втягнути в цю війну кожного здібного мужчину й кожну жінку, кожну машину й кожну фабрику. Не сміє бути в Америці людей, які викрутилися би від війни, бо, мовляв, їм 45 літ і вони роблять лише при бюрку. Або, що, мовляв, вони стенографістки й необхідні для їх фірми. Або, що вони не можуть покинути свого бизнесу й взятися за менше платний джаб. Або, що вони не можуть переїхати на роботу в інше місце.

Дехто каже: Це все прості балачки. І нас ніхто не застрашить. І все це промине.

Отже Гарі Гопкинс каже: Це не балачка, а серіозна розмова. І не мине війна нікого, а зачіпить кожного.

Пощо цього треба? — спитається недовірчива людина. Ось просто чому: Америка мусить тепер зібрати всю свою силу для трьох життєво потрібних цілей: 1) вислати війська на війну; 2) вислати їм усякі потрібні припаси; 3) удержати родини, що остались дома.

Американці вже тепер роблять для цих цілей багато річей, яких вони давніше ніколи не робили би. Багато робітників робить усяку роботу не тому, бо вона їм мила, а тому, бо вона потрібна для краю в даний мент. Багато їде за роботою на другий конець краю. І нині багато з них не покинуло би праці за інший джаб, кращє платний. І багато не страйкувало би нині. Вони ощаджують нині й платять податки, яких давніше не платили. І згоджуються на пайкування й на першенство, себто слухають диктату щодо поживи, одіння, мешкання й бизнесу, хоча в цих усіх справах давніше вони були зовсім свобідні.

Деякі люди бунтуються проти того, як проти реґіментації, але більшість знає, що тільки таким способом може демократія змобілізувати свої сили для тотальної війни на оборону демократії. І тому люди не люблять, коли вони поносять усякі жертви, а їх сусіди цих жертв не поносять.

І тому вся суспільність мусить дивитися за тим, аби ніхто не мав більше автомобілевих опон, як пять. І щоб він не кликав на велику віддаль телефоном, коли цього доконечно не потрібно. І лікарі й шпитальні доглядачки будуть заставлені піти туди, де їх найбільше треба. І в кожній колеґії будуть учити військової науки. І кожний студент буде обовязаний брати воєнні курси.

І науку в „вищих" школах скоротять, аби студенти мали час на працю. головно на фармах. І викинуть зо шкіл усяку науку, неконче потрібну, як наприклад латину й стару англійську літературу. І диплома стратить уже багато зо свого давнього значіння: багато більше значить нині добре зроблена бомба, котру можна скинути на японців або німців.

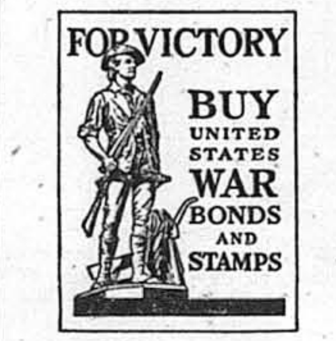
І треба буде використати краще жіночу робочу силу. Гопкинс пригадує до яких розмірів уживають її в Росії. Адже він був самий на торговельному кораблі, на якому на 50 люда залоги 45 було жінок. Він не сподівається, щоби вживання жіночої сили пішло в Америці так далеко, як у Росії, але все таки воно мусить піти принаймні так далеко, як воно пішло в Англії, а це є досить далеко. До бою їх уживати не будуть, але до обсаджування протилетничих гармат можуть. Чоловікам треба буде закинути це типічно мужчинське наставлення, що мовляв жінки не можуть грати ролі в війні. В цій війні найшлися одинаково чоловіки й жінки. І жінки мусять відограти в ній свою ролю. Вони відважні й можуть видержувати труди.

Америка вже зробила в тім напрямі значні початки. Вона вже виправила десятки тисяч жінок для канцелярійної й технічної роботи при армії й фльоті. Вона їх може виправити міліони. Жінки з несущених робіт треба буде перенести до робіт, сущних для війни. Жінки, що не працюють, поставити до праці. Жінки, що перестали працювати, вернуться назад до праці.

Де нема досить мешкань, там робітників треба буде розмістити по приватних домах, і не одній „суспільній провідниці" прийдеться вести „бординґ гавз" для робітників.

Передовсім норски, що віддалися й покинули професію, будуть мусіти вертатися до неї назад. І це ще не заспокоїть великого запотребування норсок і тому край мусить віддзватися до жінок, аби пішли масово добровольцями до цієї приважної тепер професії. Край мусить вишколити тисячі нових норсок і шпитальних помічниць, і то мусить їх вишколити чим скорше.

Тому теж край мусить скласти реєстрацію всіх здібних до праці мужчин і жінок. Передовсім списати, а потім покляcифікувати. І деби не показалася недостача якогонебудь роду робітників чи робітниць, уряд мусить зараз вмішатися в справу й вибрати відповідних мужчин чи жінок, чи це будуть домашні ґаздині, вчительки, студенти, зарядці бизнесів, банкирі, крамничні помічники, телефоністки, чи мулярі...

ДВА РОКИ КОМІТЕТУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

Українці в Злучених Державах на півтора року скорше від українців у Канаді взялись до творення спільного репрезентаційного тіла, яке дійсно повстало, відбуло конгрес у Вашингтоні й існувало як Український Конгресовий Комітет. Вправді й тут, подібно як в Канаді, намагалось „Обєднання Українських Організацій в Америці" стояти при тому, щоб таке репрезентативне тіло творили політичні організації разом з іншими, але не з центральними запомоговими, то проте, коли повстав Український Конгресовий Комітет на інших основах, можна таки було при добрій волі, дисципліні й ідейности такий спільний Комітет таки вдержати, якби не поведено проти нього з певного боку демагогічного наступу, щоб його в очах громадянства здескридитувати, а далі й розбити, що й сталось. У Канаді сталось інакше. Там, оснований тому два роки Комітет Українців Канади, незважаючи на перешкоди, вдержався, а з днем 7. листопаду ввійшов у третій рік праці, збираючись скликати Український Конгрес. Тепер канадійські часописи беруться писати про цей свій спільний Комітет, його працю і недомагання. Усе те є цікаве, бо в тому є багато дечого такого, що його можна живцем прирівняти до наших обставин, до того, чому повстав Український Конгресовий Комітет і що він осягнув. З того, що в нас тепер „спокій", а розбивачам радість, що нема Українського Конгресового Комітету, можна тільки сумувати кожній свідомій американсько-українській людині, що дбає про добро нашого громадянства в Америці та заховала хоч крихітку якогось сентименту до нещастя, в якому опинився український нарід. Тому добре, що хоч у Канаді захований Комітет Українців Канади, що поставив собі два завдання: 1. Скріплення воєнних зусиль українців, як горожан Канади. 2. Координація праці у всіх спільних справах українського народу.

Щож тепер пишуть про той Комітет і його працю та недомагання?

В часописі „**Український Голос**" з 11. листопаду є більша стаття на цю тему, з якої подамо таке:

„Нема сумніву, що деякі зовсім добрі та щирі українці привязували занадто великі надії до Комітету Українців Канади і тому дійсні його осяги розчарували їх. Нема сумніву, що праця Комітету Українців Канади була не все відома та усім зрозуміла. І певна річ є, що є тільки маленьке число людей, обзнакомлених з межами та можливостями його роботи і здібних цю роботу по справедливости критикувати. Так, критикувати, бо Комітет Українців Канади не є понад критику. Навпаки, він критики потребує, але як всяка здорова критика, мусить це бути критика річева й будуюча, а не критика напастлива та руйнуюча.

„Аби осудити осяги та невдачі Комітету Українців Канади, треба в першій мірі пригадати собі стан, який панував між канадійськими українцями перед заложенням Комітету. Лишаючи на боці комуністів, які були не то окремо від всіх інших українських організацій, але й в стані постійної і завзятої війни з ними, українці, що стояли на національнім ґрунті, були поділені на пять груп, що також взаїмно себе поборювали через свої ідеольоґічні ріжниці. І треба це підкреслити, що ці ріжниці не були на тлі практичних канадійських питань, а більше на тлі звязків з Старим Краєм, чи з еміґрантськими ґрупами по ріжних країнах Европи та Америки. Вибух війни ці звязки до якоїсь міри підорвав і заставив поодинокі групи оглянутися більше на своє положення в Канаді. Одначе й тут не переставали грати ролю давніші урази та упередження, старання піднести себе, чи оправдати коштом других груп. А це разом підривало довіря так уряду, як і канадійського громадянства, до українців взагалі. Які наслідки це могло мати, можна тільки догадуватися; певна річ є, що вони не булиб добрі, а коли до них недопущено, то тільки через заложення Комітету Українців Канади. Заложення Комітету, спинило, як не в цілости, то бодай до великої міри, внутрішню боротьбу між українцями Канади і це є один добрий наслідок, якого ніхто не повинен переочувати. Як би поза це Комітет Українців Канади нічого більше не зробив, то все таки мав би вже за собою велику заслугу і належалосяб йому за ню признання. Канадійські українці ніяк не змоглиб були стати перед урядом та громадянством Канади так, як тепер стоять, як би не мали Комітету Українців Канади.

„За першу ціль Комітету Українців Канади покладено скріплення воєнних зусиль українців, як горожан Канади. Може хтось підносити закид, що Комітет Українців Канади міг під цим їм зглядом зробити більше, як зробив. Та це булаб річ погляду. Як би зробити нині досліди, скільки хто зробив для воєнних зусиль, чи для якої іншої цілі, то залежати чи найшов би в цілій Канаді дві особи, а не то дві організації, які би однаково багато зробили. Чому? Бо кожний може зробити лиш стільки, наскільки сил має, або наскільки обставини йому позволяють. Можливо, що як би був інший склад Комітету Українців Канади, то він зробив би більше для воєнних зусиль, можливо, що зробив би ще менше, одначе певне одно, а то, що як би не було Комітету Українців Канади, то піддержка воєнних зусиль була би з боку українців далеко менша, чим була. Чому? Бо при групових поділах, заздрощах і інтриґах була би між українцями в Канаді також розбіжність думок і бажань.

„За другу ціль Комітету поставлено координацію праці у всіх спільних справах українського народу. Якраз з оцим звязують деякі люди цілком фантастичні надії. Уявляють собі вони, що Комітет Українців Канади мав би бути чимсь в роді створеного в Канаді уряду України, який мав би заряд піти на переговори, коли не з Великою Британією та Зединеними Державами, то бодай з урядом Канади, мав би ставити йому домагання, підписувати з ним договори, одним словом виступати в такій самій ролі, як уряди на виґнанню в імені Норвеґії, Чехословаччини, Польщі, Голяндії, Греції, або Юґославії. Коли є якесь розчарування з успіхів Комітету Українців Канади, то наскільки маємо про це інформації, розчарування відноситься якраз до цього, що Комітет такого признання для себе не здобув, або що гірше, навіть не старається здобути. Коли Комітет не старається, аби признали його за щось в роді уряду України, то думають, що він не дбає про Україну; коли старається, але уряд Канади не хоче його за такий признати, то думають, що це свідчить про його нездарність, або про ворожнечу канадійського уряду до українців. А коли так воно є, то думають, що Комітет повинен повести агітацію проти уряду.

„Забувають люди, що таке думають, що положення України цілком інакше від положення Норвеґії, Голяндії, чи Польщі. Перед війною Україна не була самостійною державою, як Норвеґія, Голяндія, Росія, Юґославія, або Польща. Коли Канада ставала до війни, то не для чого іншого, тільки для того, аби помочи Великій Британії. А Велика Британія не ставала до війни на те, аби перебудовувати Европу, тільки на те, аби Гітлер не перебудовував її на користь Німеччини силою. І властиво для того обставини зробили від першого дня війни Польщу союзницею Великої Британії. Від самого початку війни Велика Британія старалася також дістати Росію за свою союзницю. А коли Велика Британія хотіла мати Польщу та Росію за свої союзниці, то вона не могла рівночасно робити для українців таких обіцянок чи зобовязань, якими моглаб подразнити Польщу та Росію і зробити їх своїми ворогами. Не може й Канада на свою руку робити для українців зобовязань, якими моглаб поставити Польщу, чи Росію проти Великої Британії.

„З додатку — Комітет Українців Канади складається з горожан Канади, що обовязані заховувати льояльність супроти уряду Канади, а не забувати про льояльність і ставити себе за щось окремого і рівного з тим урядом. В укра-

(Докінчення на сторoні 3-тій)

ШОЛОМ АЛЕЙХЕМ

НІМЕЦЬ

(4)

— Колиб Бог послав кожний тиждень таких, булоб таки цілком не зле. Пройшов ще один тиждень. Приходжу я, раз з стації до дому „моя" (жінка себто) несе мені назустріч листа, каже, що поштар казав заплатити за нього 28 копійок.

— Що ще за 28 копійок?

— Так він казав — інакше він не хотів листа віддати.

Розпечатую я листа — знов по німецьки. Біжу швидко до свойого провізора, прохаю, щоби він прочитав листа; читає він — той самий німець, виходить; тільки що він переїхав границю, і так як він іде до дому на свою батьківщину, то він знов, від всеї душі дякує за миле і чисте приміщення, яке він мав у мене, за нашу ґостинність і щире відношення, яке він по вік не забуде!...

— А щоб все моє горе на твою голову! — думаю собі. Пішов я от собі до дому. В хаті „моя" (жінка себто) причепляється до мене:

— Що то за лист був?

— Знов поздоровлення від німця. Він, бачиш, не може забути цеї услуги, яку ми йому зробили. Це якийсь мишиґіне німець!

— Колиб Бог посилав кожний тиждень, — каже вона, — таких дурних німців, булоб таки цілком не зле...

Пройшло ще два тижні. Приносить мені нараз з почти великий пакет і прохають доплатити 56 копійок. Я не хочу. Почтар каже:

— Як хочете, і вже бере назад пакет.

Стає троха злісно. Хочеться, розуміється, довідатися, відкіля цей пакет — може ґешефт який.

Заплатив я 56 копійок, розпечатую пакет, дивлюсь — знов по німецьки. Знов біжу до провізора, прошу вибачення, що турбую його так часто, ну та що поробиш, коли біда така, що сам не умієш читати по німецьки. Провізор бере і читає ціле оповідання. Для того, що німець вже приїхав до себе, в свій край, на батьківщину себто, і стрітився з дорогими своїми, з милою жінкою своєю і дітками, то він їм все розповів. Як він попав до нас в Дронзино, як він на стації познайомився зі мною, як я його до себе завів і дав йому таке чудове, чисте помешкання, як він нам дуже і дуже вдячний за нашу сердечність і ґостинність, яку він не забуде ніколи, поки жити буде і т. д., і т. д.

— Тьфу, щоб ти здох! — кричу я тут таки, кличу всі нещастя на його голову, „свою" (жінці себто) не хочу навіть і казати про листи і вдаю, що нічого не знаю.

Пройшла ще три тижні. Одержую з почти повідомлення на 1 рубель 12 копійок; гадаю я собі — бідиб мені не знати, як я про це не знаю.

Біжу я на почту і починаю розпитувати, від когоб це було 1 р. 12 к., а мені нараз кажуть, що це не я повинен одержати 1 руб. 12 коп., а навіть навпаки, а ще повинен заплатити 1 р. 12 коп.

— Я? За віщо це, хотілось знати.

— За лист, — кажуть мені.

— За який лист, чи не від німця часом?

На це мені не відповідають. Ніяка просьба не помогла. Заплатив я 1 р. 12 копійок, взяв „листа" — цілий пакунок. Вийшло, розпечатую пакет — знов від нього, від німця.

Приходжу я до провізора. Вибачте, кажу, на милость Божу, пане ревізор, у мене знова нещастя: німецького листа одержав. Цей провізор не грубіян який небудь — кинув свою роботу і знов прочитав мені довгу історію від того самого німця. Пропастиб йому! Що він тепер пише?

Він пише, що так як свято у нього, бачите, сидять гості, вся рідня зібралась у нього, і він, розуміється, розповів їм всю історію від початку до кінця. „Як він приїхав в маленьке, цілком маленьке містечко Дронзино, як він в той час лишився один на пероні, в чужій стороні, що називається, навіть мови не розуміючи, як він стрінувся зі мною, як я завіз його до себе, відпустив йому таку гарну, чисту кімнату, як ми приязно його приняли, дали йому ліпше місце, дали йому пити й їсти, як чесно і совісно обійшлись, що він просто не всилі здержатись, щоби ще раз і єподякувати за нашу ґостинність і сердечне приняття, що він цього нам до віку не забуде і все таке".

— Так він же таки худоба, цей німець, мстить, — гадаю собі. — Ну-ну. Більше вже листів з почти викупляти не буду, нехай будуть навіть з золотом. Кінець.

Пройшов місяць, два, нема більше листів, кінець!

Я вже майже почав забувати про німця, як нараз, неочікувано дістаю з повідомлення з залізної дороги, повідомлення на пакунок, оцінений на двацять пять рублів.

— Що це за двацять пять рублевий пакунок? — гадаю собі я. (Кінець буде).

За Тиждень

Тепер наша черга.

Нарешті прийшла черга на нас. Мусимо вдарити так, щоби з гидри, яка запалила цілий світ, навіть сліду не осталося. Це, що робиться тепер в Північній і Західній Африці є тільки початком стратегії англо - американсько - совєтської коаліції. Це знак, що свобідні люди знають цінити волю і вміють її боронити. Дотепер ми зводили бої одинцем, бої оборонні, і там, до цього бажав собі ворог. Гітлерівські панцирні легіони посунули на совєтські землі з такою силою, якої ще світ не бачив, але їх здержали виключно російські війська, совєтська зброя і стратегія. Ромелеви доїхали в Лібії кінця виключно англійські ґенерали. На Соломонових Островах нипонців розбила військова сила Злучених Держав. Розуміється, що Америка помагала своїм союзникам зброєю, але ця допомога була замала. І накше кажучи, дотепер не було одного спільного пляну на знищення нашого спільного ворога. Але справи вже основно змінилися і нині ми свідками великого фронту вільних народів, який знищить нпогітлеризм з лиця землі. Нині, як сказав президент Рузвелт, „ми вже можемо розпоряджати своїми силами так, що можемо бити спільного ворога там, де його найбільше буде боліти".

Наш атак випав знаменито. Він знівечив всі Гітлерові воєнні пляни. Гітлер казав, що Червона Армія буде знищена ще минулого року, а вона донині ціла. Москви Гітлер також не потрапив забрати. Тепер Червона Армія може і здібна робити контр-офензиву в той самий час, як аліянтські війська наступають на ворога в Африці. Блискуча стратегічна тактика англійських ґенералів загнала Ромеля в кут. Над пристанями Африки повіває американський звіздистий прапор. Нема ніякого сумніву, що від цих подій мораль німецького народу впала і Гітлер мусить перевіряти всю свою стратегію. Треба надіятися, що Африка скоро буде вільною і стане базою мілітарних операцій в Европі.

Морське військо в Америці 167 літ старе.

Далеко на островах Тихого океану морське військо Злучених Держав веде 180-воєнну кампанію. Цебто 180-тий окремий бій в часі своєї 167-літньої історії. 10. листопаду цього року воно святкувало свої уродини на землях Британійської Ґвінеї, Ісляндії, в Лондоні, Тулязі і в кемпах по цілих Злучених Державах, де морське військо проходить вишкіл і приготовляється до боїв. Є це найздібніше, найтверще, боєздатне американське військо. Його досягнення записані в американській історії золотими буквами.

Кавальчик паперу.

Одного разу англійський вояк найшов в єгипетській пустині кавальчик паперу. Показалося, що це був дозвіл, підписаний німецьким офіцером, німецькому воякови на три дни урльопу в Александрії. Цей кавальчик паперу повинен бути відданий до музею разом з промовою Гітлера, в якій він казав, що виграє війну в 1940 році, та що Червона Армія розбита, а Сталінград буде здобутий 39. вересня.

Різдвяна почта.

Почтовий департамент сподівається, що сьогорічна різдвяна почта буде більша як колинебудь. Статистика показує, що люди купують багато товару, а як є великі закупи, то буде завалена почта, бо так завше бувало. Якщо ви хочете, щоби вояки маринарі і вояки дістали висилані їм дарунки на час, то висилайте їх скоро. Навіть цивілям треба цього року висилати дарунки скоро. Як висилаєте кому пакунок, то уважайте, щоби адреса була добре написана. Почтовий Департамент каже, що в часи війни публика мусить більше кооперувати з почтовими урядниками ніж в мирні. Майте на увазі факт, що 25,000 досвідчених почтових урядників вже служить при війську і їх тяжко буде заступити новими. Правда, на почті будуть тимчасово працювати тисячі помічників, але вони не мають досвіду і тяжко буде впоратись, як публика не буде якслід кооперувати. Крім того треба мати на увазі, що залізничні поїзди завалені воєнними матеріялом і не все буде можна висилати пакунки на час. Важну ролю в транспортації грає погода, якої не можна все точно вгадати. Вона зимою також здержує почту. В Америці бракує вже троків, які служать до перевозу почти. Крім того вояки пересилають почту без оплат і вона збільшилася на 30 відсотків. Зі зростом американської армії безплатна почта також буде збільшуватись. Все те треба мати на увазі і висилати різдвяні дарунки й листи скоро. Не чекайте до самого останку.

(Подає: **Бюро Воєнних Інформацій**).

Два Роки Комітету Українців Канади

(Докінчення зо сторони 2-гої)

їнським питанню Комітет Українців Канади може що-найбільше використовувати свої горожанські права на звертання канадійському урядові уваги на кривди, або на бажання українського народу. І він може робити це тільки в такій формі, щоби не ставити уряду Канади в заклопотання, тай не загородити собі до нього доступу на будуче. З цеї причини в деяких випадках Комітет Українців Канади не може навіть подавати до публичного відома, що він робить, або що зробив. Одначе з цього не можна робити висновку, що він нічого не робить і не зробив.

„Сам факт, що Комітет Українців Канади майже що тижня сходиться на свої засідання і що кожного разу сходить йому по кілька годин на тих засіданнях, може служити за доказ, що таки Комітет Українців Канади має щось до роботи. Як би навіть вважати ці засідання за розривку, то й розривка з тижня на тиждень через два роки наприкрилась б і сталаб тягарем. А члени комітету в додатку віддають і свій час, не раз дуже дорогий, цілком за дармо. Чи не думаєте, що для справедливого осуду їх праці треба би й це мати на увазі?"

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ВБИВ ПОНАД 200 ЯПОНЦІВ.—Сцена, що її бачимо, знята в шпиталі в Сан Дієго, в Каліфорнії. Бачимо маринара Алберта А. Шміда, що лежить у ліжку і розповідає іншим маринарам, як він з скорострілa знищив понад 200 японців в Ґвадалканал, хоч був осліплений ручною гранатою.

Олена Степанів.

МОЇ СПОМИНИ ІЗ ШКІЛЬНИХ ЛІТ

Для Вас, Товаришки мої з шкільної лавки і будинку, кидаю низку споминів оттих.

Мої вони і я це підкреслюю.

Кожна інакше з нас пройшла і зрозуміла те, що спільно довелося нести у наших юних днях.

Іншим гомоном в серцях відбилися події наших літ і іншим знаком лягли у глибінь наших душ.

Простіть, як не зворушать вони Вас так, як розніжнили мене отсі рядки, коли з пороху забуття прийшлося розгребувати їх в імя нинішнього свята.

Зачну від перших днів мого побуту у Львові.

Стрілецька площа. Хто тямить її на добрих десять літ до світової війни? Гамір, крик, селянських возів повно. Ярмарок. Маленький поверховий будинок під ч. 4. Діраві, розхолітані сходи, на ліво коридор, в глибині темна саля, далі канцелярія, а від сторони площі шкільні салі дівочої приватної видідової школи Українського Педагогічного Товариства (У. П. Т.) ім. Шевченка.

Десятьлітною дитиною прийшла я у школу. По раз перший в життю їхала я залізницею, вперше побачила велике гамірне місто, здавала вступний іспит.

Товаришки гамірні, веселі, багато львовянок.

Довелося мені в перших днях зрозуміти значіння моди. Найгарніша частина моєї гардероби, блідо - рожевий фартушок — моя гордість; в часі одної суперечки наразив себе на кпини товаришок. Його рожеве личко заплямлено пятнами чорнила. Ридала я. Воиж мали чорні, брукселінки, модні — а я нічого до цього часу не знала про це.

Невесело живеться мені на годинах ручних робіт. Директорка школи Марія Білецька все в сірому, з поважним, добрим, але рідко усміхненим обличчям дуже серіозно провадить їх. По клясі снується монотонний голос товаришки. Читає голосно якесь оповідання. Не розумію змісту, ані слів. Непривиклі до шиття руки вишивають на канві хрестики сорочки до народнього строю. Довга нитка мотається, хрестики відлітають від себе, робота летить з рук — а в думці дім, село, свобода, зелений луг над Золотою Липою.

Як страшно нудно... А вислід — здоровий прочухан: недостаточна нота з робіт на перший квартал на свідоцтві.

Зі школи, в яку я поволі вживаюся, жене мене туга і я втікаю до редакції „Комаря" при вул. Собіщини. Сідає тихо, дивлюся і наслухую. Люди входять і виходять. Струхманчук рисує карикатури, Казанівський розсилає часописи, а редактор-вуйко Кунцевич записує довгі листи паперу, вічливо дає пояснення, а вечером відводить мене, розмріяну дитину, до інституту У. П. Т. ім. св. Софії при Курковій вулиці.

Незадовго забирають мене до другого інституту СС. Василіянок при вул. Зибліккевича. Веде мене тепер до школи далека і довга дорога.

В маєву днину, тямлю, як нині, припадає мені перший дарунок в життю від хлопця. Перед німецькою гімназією приступив до мене маленький хлопчина з другої кляси, подає галузку розцвилого бозу і щебече по німецьки: „Квітка, для руської квітки" — а був тоді звичай носити козацьку шапку на голові. І я її носила.

З часом школа починає мене поволі притягати. Врізуються в память перші товаришки і веселі павзи на широких коритарі. Мою тугу за чимсь невисказаним забирають хмари, що вечірними годинами снуються над галерією інституту, гойданка в городі, висока груша, з якої крадькома стрясаємо великі дулі, забава бальоном на монастирськім подвірю, проходи парами на Високий Замок, чи до Стрийського парку.

Минулося, якби й не було.

— Школа зміняє будинок. Сикстуська 47. Що за прегарний огород. Нині не знайдеш такого кутика ніде у Львові. Великі кущі цвітучих запашних бозів окружають його від Сапіги і Сикстуської вулиці, де була площа під будову українського театру — поміж ними дерева білих і жовтих акацій. Воздух перепоений пахощами квітів. Години науки ведені літом в городі, часто від 7 рано, дишать мріями весни.

Богато змін заходить в тім часі. Зміняється учительський збір, зміняються товаришки. Ірена Б. приковує всіх своєю красою, другі, старші від мене, збираються іти замуж, а була це VII. видідова, 13 рік мойого життя. Моя туга і бажання прибирають означену форму. Хочу руху, забави, життя. Пориває мене в обійми танець. Кожної суботи, в мясниці, малі вечерниці в самі „Бесіди", Ринок 10. Невелика саля, прикрашена зеркалами в золочених рамах і червоними плюшем обвитими канапками, здається мені раєм. Танець, від вечера до ранку. А вслід за ним снується мрія: піти на баль. В легкому шовковому вбранню, під звуки військової музики, в морі ясного світла прогуляти в великій салі Народнього Дому до ранку. Добре — піти, але як? Опіки треба! Шукаю. Відмовилися всі („смарката, ти на баль?").

І не сповнилася моя мрія до нині.

Шкільні години проминають на науці і збитках, користаємо багато.

В VIII. кл. захоплює мене всеціло книжка. Устроююся зовсім просто: беру книжки з випозичальні Келера при вул. Баторого. На основі катальогу беру одну книжку за другою, по азбуці, почавши від „А". В мої руки попадають книжки добрі і злі, вартісні і безвартісні, белетристика і научні твори. Льомброзо з своїми дослідами над злочинцями і генієм стає моїм улюбленим автором. Попадаються мені фізика, астрономія, математика, з деяких малощо розумію, але завдяки праці над собою стають перед моїми очима невтомні зусилля людського духа в погоні за правдою, родиться в моїй уяві чоловік науки, відданий всеціло праці і студіям до повного самозабуття, задивлений в свою мету і гнаний вперед творчою уявою свойого я. Як сердечно бажалося тоді в душі стати таким, як він. — Читаю безнастанно: на павзі, на годинах, на проході, на вулиці, нічого при свічці, в повнім сумерку по заході сонця. Зникає дійсний світ, дійсним стається світ книжки.

Під мій настрій підпадає плян науки IX. видідової кляси. Години природи, на яких проф. Олена Бережницька тихим, ніжним голосом викладає теорію еволюції, ясні виклади з психольогії енергічної Константини Малицької, наука всесвітньої штуки і літератури дають відповіди на ріжні пекучі питання, що томлять душу. Ширшає світогляд, а увага запрятана дотепер роздумуванням над світом власного я — кидається до обсервації окруження.

Розтріпаність зникає, увага концентрується, передімною ясною стає ціль: посвятити себе учительському званню.

Поважнію, а річи, які давніше відкидала я зі сміхом і кпинами, зачинають мене займати. Родиться терпіння і біль, викликані проявами зовнішнього світа.

А серед того чимало веселих хвилин. Чи тямите сивенького дідуся — жебрака спід костела св. Магдалини?

Дістає всі наші на друге сніданя призначені булки. А за що? Бо він добре знає, чи пішли вже до академічної гімназії ті з трома, чи чотирома золотими пасками на ковніри студенти. Перед костелом звичайно ми миналися. Спізнилися ми, а поспішили вони, то дідусь завсігди чемненько вмів передати поздоровлення, вмів гарно помолитися, щоб ми не дістали двійки, вмів потішити засумовані очи. Яким любим був нам той старенький дідусь.

Все скоро на світі проминає. Тверді, мозолисті руки з корінням виривають прегарні бози, корчують дерева, жостоко нищать красу. Збираються розбирати будинок. І ми з жалем мандруємо до нового будинку. Мохнацького 12. Нема городу, корчів, дерев і квітів, маленьке, темне подвіря проймає холодом. І знову заходять нові зміни. На місце людяного, вирозумілого, з широким світоглядом бл. п. дир. Кощоби, приходить новий директор — Алиськевич, — людина вогонь. Пориває нас своїм темпераментом, життєвою енергією, вірлиним умом і бистротою. Електрична струя проймає нас, як входить на годину німецького, чи психольогії. Категоричний імператив Канта, яким захоплює нас у своїх викладах, видніє і усобіднюється в цілій його постаті. Він навіть не знає, як терпіли ми на вістку, що він покидає нас. Мої слова сказані на прощанні, що він був тим, який вмів пірвати нас в позасвітні простори чистого духа, були найглибшою правдою наших сердець. Як непривітно приймала його відтак перемиська земля...

По нім новий директор бл. п. д-р Макарушка. Повний контраст до свого попередника. Мовчазний, тихий, скупленний в собі, рідко проявляв себе назверх. Все з однаковим усміхом на устах, відносився до молоді по доброму, але з резервою і тому не вмів так безпосередно пірвати наших сердець. Ми зате з запертим віддихом вслухуємося в виклади Бігельзайзена, усміхаємося на романтику Пачовського і вічну непорадність доброго проф. Гарасимчука, не беремо на серйо ані категоричности д-ра Брика, ані нервовости проф. Янева, подивляємо глибоке знання проф. Томашівського, дрожимо перед двійками з німецького проф. Юрка Рудницького, з обуренням і страхом реагуємо на смішну лайку проф. Степана Рудницького, за наше незнання географії, але тішимося з його показів готентотського танцю в приступі доброго гумору і платимо правдивою щирістю за його товариське відношення до нас по за годиною і на научних географічних прогульках. А зрештою всецілo захоплює нас руханка. Гармонія душі і тіла — наше змагання. Під вказівками любого проф. Боберського уряджуємо перший на галицькій землі чисто жіночий руханковий попис. Дохід з нього призначуємо, не зважаючи на невдоволення старшого громадянства, на прикрашення нашої школи квітками. Радіємо, коли звляються перші скринки, засаджені зеленим блющем для прикрашення сходової клітки, а червоними квітками перед вікнами на зовні.

Яку силу бажань, змагань, терпінь і радощів полонили в собі стіни будинку при вул. Мохнацького, що тільки їм одним відоме. Не розумію покоління, яке не любить своєї школи. Признаюся отверто, що ще й нині з дрожанням душі, як до святая святих, входжу до тих шкільних саль, де в радості і праці проминали наші найгарніщі дні. Неспокійними очима шукаю тих місць, де проводили ми шкільні години і в моїй памяті воскресають дорогі обличчя товаришок і учителів, померших і живих і серце наповняється теплом і вдячністю, а зпоза пройдених літ життя воскресає молодість, наші безжурні літа.

„ЛЕДЕРНЕК" ҐЕН. ТОМАС ГОКОМБ.

Ґвадалканал знову на овиді, бо саме тепер іде там нова завзята морська битва. На образку бачимо ґен. Томаса Гокомба, в тропікальнім уніформі, як розглядається по терені боїв в Ґвадалканал. Він є командантом корпусу маринарів, т. зв. „ледернекс". Це стара назва, що походить від шкіряного нашийника, що його маринарі давно носили.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ШІСТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.

З ОРҐАНІЗАЦІЙНОГО ЖИТТЯ У. Н. СОЮЗУ

КЕМПБЕЛ, О.

Праця орґанізатора для У. Н. Союзу.

Дня 25. жовтня цього року приїхав до Кимпбел, О., орґанізатор п. Дмитро Білецький і своєю працею з допомогою відділових урядників зорґанізував 16 членниць до 119 відділу У. Н. Союзу. Якби так усюди було, то певно мало хто з українців лишивсяб, щоб не належав до У. Н. Союзу.

Марія Білан, секр. від. 119.

ЧЕСТЕР — ВІЛМІНҐТОН ФІЛЯДЕЛЬФІЯ І ОКОЛИЦЯ! СОЮЗ УКРАЇНОК УРЯДЖУЄ В СЕРЕДУ, 18. ЛИСТОПАДУ „ТОРКЕЙ СОПЕР"

В ГАЛІ У. Н. ДОМУ при 4-тій і Варт улицях, Честер Па.
Вечера від 6 до 9.—Танець від 8—?
Вступ за вечеру і танець $1.00.

Наші смачні вечері знані в місті і околиці. Тому просимо місцевих і позамісцевих загостити до нас, а ми ручимо за гарну забаву.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

для ЧЛЕНІВ ВІД. 248 У. Н. СОЮЗУ з COATESVILLE, PA.

— про —

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

які відбудуться

В НЕДІЛЮ, 22. ЛИСТОПАДУ (NOVEMBER 22, 1942)

в годині 4. пополудні

В ЦЕРКОВНІЙ ГАЛІ НА CHARLES STREET, COATESVILLE, PA.

Просимо членів, та всіх місцевих громадян прийти громадно на ці збори. На зборах буде промовляти орґанізатор У. Н. Союзу **п. А. Маланчук.** Тому, що в нашій громаді відбудеться того самого дня Листопадове Свято, то орґанізаційні збори будуть зараз по скінченні програми того Свята.

Заряд від. 248 У. Н. С.

Жіноча Сторінка

ВІЙНА І ЗЛОЧИННІСТЬ НЕЛІТНИХ

Коли подибаємо у ґазеті новинку про це, що нелітний хлопець позбавив когось життя, або що дівчина-підліток забрала родині ощадности та втікла незнати куди — воно викликує у нас сильніше моральне потрясення ніж злочин, виконаний дорослою людиною. Бо не лиш самий відрух осуду кермує тоді нашою думкою. Відзивається теж голос милосердя над дитиною, перед якою тяжкі літа поправного дому замісць безжурности та втіх молодого віку. Недостаточна опіка родичів, школи, безрелігійного виховання, голод та нужда — це здебільша причини нелітних злочинів. Тому сама особа дитини-проступника усе стрічається з лагіднішим осудом ніж вчинок дорослої людини, яка свідомо пішла на шлях злочину.

Але зріст злочинів серед дітей та молоді — це алярмуюча осторога для цілої суспільности. Бо чого у будучому мож сподіватися по народі, коли його надія — молодь так вчасно іде в розріз з усім, що нормує співжиття між людьми та рішає про їх внутрішню вардість?

Вже перша світова війна навчила Америку цього, якої загрози для моралі нелітних треба сподіватися від воєнного часу. Зріст ґенґстерства та інших злочинів серед молодих проступників підчас війни і зараз після неї був такий застрашаючий, що він викликав всенародну, зорганізовану діяльність у цьому напрямі, щоб запобігти лихови. Хлопячі клюби, скавтові орґанізації, грища та парки по міських „сломпсах" і перелюднених дільницях — все змагало до цього, щоб молоді дати розривку, хосенне заняття, а відібрати охоту шукати вражінь у злочині. Реформи у шкільництві та судівництві для нелітних теж зробили своє і лихо дало себе вигубити, поки не вкорінилося глибше у суспільному орґанізмі. Рік за роком число нелітних злочинів спадало у долину, поки не досягло пересічної, що свідчила про уздоровлення відносин.

Але прийшла нова війна і що показується? Ще й року нема, як Америка воює, а вже усі поправчі доми виказують зріст нелітних злочинців на пятьдесять і більше відсотків. Це саме діється у Анґлії, а певно у далеко більшій мірі по усіх европейських краях. Бо голод та нужда це обставини, які скорійш чим що інше забють у людині почуття цього, що гідне, а чого не вільно їй ломити. Чогож тоді мож сподіватися від зголодженої, винужділої европейської дитини?

Причин, що складаються у цій війні на зріст злочинности нелітних — більше, чим у попередній. Життя у схоронищах та протилетунські затемнювання показали себе незвичайно пригожими для розросту злочинів серед дітей та молоді. У тамтій війні цеї небезпеки не було. Розбиття родини через відхід батька до війська усе захитує моральним станом дітвори. Але найбільш загрожуєчим є позбавлення дітвори опіки і нагляду мами, яка силувана обставинами, чи для самого лиш гроша, кидає хату та іде працювати. Діти, які звикли до цього, що хтось безупину цікавився їх діяльністю та перешкоджував, коли вони ставали шкідливими — знечевя через кілька годин у день стають панами свойого часу та вчинків не відчуваючи на собі ніяких гамульців.

Коли іде про доростаючу молодь — то багато спосеред неї ізза голоду на ринку праці дістає сьогодня добреплатні заняття. Настрій, як звичайно у війні такий, що „незнати, яке завтра, тому зужити це, що дає нинішний день". Молодь, маючи гроші, може позволити собі на приємности, на які у нормальних часах требаб їй ще було добре пождати і вперід набути тривкішої моральної відпорности. Молодечі та діточі клюби і орґанізації дуже часто перестають існувати або проявляють малу діяльність, бо провід іде до війська або приміщення треба передати для воєнних цілей. Дітвора та молодь, так, як старші, жиє під впливом нервуючих обставин воєнного часу, а не має рівноважника дорослої людини, що ним являється патріотизм, зрозуміння поваги хвилі та охота до посвят для загальної справи.

Американська суспільність, а зокрема жіноцтво, за всяку ціну не хоче допустити до цього, щоб ця війна вирядила шкоди моральному станови молодого покоління. Але не видається, щоб держава, чи всенародні суспільні установи могли негайно найти від себе спосіб, як охоронити дорісте перед воєнним лихом. Зусилля виграти війну таке велитенське, що воно зуживає під даний мент цілу силу, засоби та здібности нації не лишаючи багато на що інше.

Тому опіка та захорона молодого покоління на теперішний небезпечний час мусить стати справою тіснішого круга людей: матери, родини, школи, церкви, громади. Догляд у школі, опіка у позашкільних годинах та хосенні заняття на цей час — по можности такі, що давалиб молоді нагоду причинитися чимось до воєнного зусилля цілого народу. Участь у збірці відпадків, навчання „першої помочи" чи лекші роди помічничої праці — це все способи, що можуть прикувати до себе заінтересування дитини та відібрати їй охоту робити щось незаконного. Вишукати таких способів якнайбільшу скількість та піддати молоді — це важний обовязок для всіх, хто над нею працює та відповідає за її моральний стан.

Клявдія Олесницька.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК

В статті „Рекрутація жіночої сили", що була поміщена в попередньому числі „Жіночої Сторінки" треба поправити:

Замісць: В **Америці** забралися до цього скрайнього способу творення на час війни нового джерела робочої сили і т. п. Має бути: В **Анґлії** забралися до цього і т. д.

Замісць: ...відкликнутися до жіноцтва та переконати його про користи, які переважають у системі добровольчої **політичної** служби. Має бути: „у системі добровольчої **помічничої** служби.

ВТРАТИ ҐЕН. РОМЕЛЯ ОБЧИСЛЯЮТЬ НА 75,000.

ЛОНДОН. — Премієр Чорчил каже в своїй заяві, що війська Осі втратили в тритижневих боях у Єгипті 75,000 вбитих, ранених і полонених. Війська ґенерала Ромеля відступають далі поспішно, заміряючи видимо станути коло Ель Аґейля.

РОСІЙСЬКА ОФЕНЗИВА ПОЧИНАЄТЬСЯ?

ЛОНДОН. — Російське радіо подає, що російські війська заняли важне село в околиці Ленінґраду. Місцеві коментарі добачують у звідомленні признаки початку заповідженої російської офензиви.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 5. листопаду 1942 року помер у 65. році життя

Д-р СТЕПАН ГРИНЕВЕЦЬКИЙ,

довголітний член Бр. св. Стефана, від. 221 У. Н. Союзу в Шікаґо, Ілл.

Покійний родився в Буську, Західня Україна. Був добрим Союзовцем. Довгі роки брав активну участь в українському життю.

Осиротив одного сина.

Похорон відбувся 9. листопаду при участи членів від 221 У. Н. С., родини, приятелів і знайомих. Тлінні останки відпроваджено до української греко-катол. церкви св. О. Николая, а з церкви на місце вічного спочинку.

В. Й. П.! — Т. Шпікула, секр.

Українки... Дешеві

Один американський журнал подає московську кореспонденцію свого російського дописувача про огляд листів, котрі німецькі вояки на російському фронті збиралися вислати домів, але котрі через звичайні воєнні випадки попали в руки їх противників. Від німецьких бранців, зглядно з ранених, чи вбитих німців, забрано з тими листами теж листи, що їх ці вояки дістали від своїх родин і знайомих у Німеччині. Через це огляд листів подає з одного боку настрої серед німецьких вояків, на скільки ці вояки не крилися з ними перед своїми родинами й німецькими цензорами, а рівночасно настрої серед німецького населення в краю.

Мимоходом згадується в листах і про українців. Замітно, що згадується їх у листах з Німеччини, а не в листах з України.

Один лист, писаний з Відня, описує воякові на фронт про далеко йдучі зміни в зовнішньому вигляді колишньої австрійської столиці. Згідно з іншими листами з великих міст Німеччини, цей лист малює й Відень як місто, повне чужинців. Каже авторка такого листа: „Наше Альтштадт стало інтернаціональним містом, замешкалим французами, поляками, українцями, сербами й італійцями". І додає замітно: „Очевидно, незадовго будемо мати теж анґлійців і американців..."

Як можна догадатися, ці чужинці по німецьких містах це робітники, прислані туди націстичним урядом. І як виходить з інших листів, інтернаціональність такого фабричного міста проявляється не лише в тому, що на вулицях видно багато чужинців. Каже інший лист про сусідку, видно жінку німецького фронтовика, що вона без сорому ходить улицями попід руку зо словаками. Ще інший лист до іншого вояка каже, що якийсь там вояк збирається подаватися за розвід зо своєю жінкою, котра має мати дитину від одного воєнного робітника.

Одна молода німка пише до свого молодого мужа на фронті: „Нам дадуть незадовго троє українських дівчат для праці вдома й на городі. Всі, що вже мають російських робітниць, кажуть, що це дуже некоштовний перепих".

Що такий перепих одначе може інколи справити прикрість, видно з іншого листа матери до свого сина на фронті: „Нині до нас прибігла Анна Ліза Ростер. Її російська дівчина повісилася в стайні для свиней. Анна відрізала шнур, але російська дівчина не мала пульсу. Вона була нежива... Вона прийшла сюди в квітні, але весь час ходила, плачучи... Ми потішали паню Ростер. Аджеж за невеличку суму грошей вона може дістати іншу російську дівчину..."

Так практично проявляється в відношенні до українців насаджені націстами переконання про вищість німецької раси. Німці й німки не проявляють найменших симпатій для українських людей, якими як предметами без чувства помітується Гітлер.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

АСТОРІЯ, Л. АЙ. — Чергові збори Бр. св. О. Николая, від. 5, відбудуться в четвер, 19. листопаду, в домівці У. Д. Клюбу; 31-14 Ґренд Еве, в Асторії, в годині 8. ввечір. Члени, котрі з важним причин не можуть бути приявними на зборах, можуть заплатити свої вкладки на руки відділового секретаря в годині 7-мій перед зборами, або після зборів в суботу, чи в неділю ц. м. — За уряд: М. Ґалан, предс.; Г. Василик, скарб.; М. Беля, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Тов. ім. Івана Франка, від. 83, повідомляє своїх членів, що місячні звичайні збори відбудуться в неділю, 22. листопаду, в годині 1. пополудні, в гали Тов. У. А. Горожан, 847 Норт Френклин улиця. Просимо членів прийти на ці збори. Кожний член повинен вирівнати свої вкладки, бо в місяци листопаді кінчається рік і не можна старих довгів перетягати на наступний рік. Секретар буде урядувати від години 12. вполудне. Ті члени, що не можуть прийти, повинні принести вкладки до секретаря найдальше до 25. листопаду. — За уряд: М. Кончак, предс.; О. Бобак, кас.; С. Чорномаз, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 106, відбудуться в неділю, 22. листопаду, в 12. год. вполудне зараз по Сл. Божій, в гали церковній, Оклей і Райс ул. Просимо всіх членів і члениць конечно прийти, бо маємо багато справ до полагодження. Довгуючі члени мусять вирівнати залеглий довг до кінця року, щоб довгів не переносити з року на рік. — В. Любас, предс.; В. Єдинак, кас.; Г. Дацьків, секр.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 372, відбудуться в пятницю, 20. листопаду, в годині 7:30 ввечір, в домі де звичайно збори відбуваються. Просимо всіх членів і члениць прийти на ці збори конечно, бо маємо багато важних справ до полагодження. — Ю. Голинський, предс.; В. Ренопець, кас.; Р. Ярема, секр.

ТАРЗАН, ч. 669. Тарзана заступник.

Тепер Тарзан постановив удатись в нетри. Він закликав до старушки Ейкерс: „Я відходжу на якийсь час. Може не верну. Заступайте мене за той час".

Даріна почала перша протестувати: „Це не на місци, щоби та простацька жінка з Америки верховодила нами".

Та інші особи мали інакшу думку. „Це зовсім на місци", сказав один чоловік. „Ми люди з міста. А вона з далекого заходу і має в собі піонірського духа".

Тарзан тимчасом вже прямував до нетрів. Без свойого ножа він нагадував вояка, що пускався до бою без зброї при собі".